

Xuquuqda dadka-hbtq oo Iswiidhan

Warqadaan warbixinta waxey ku socotaa adiga dhallinyaro oo ah dadka-hbtq iyo dhawaan imaaday Iswiidhan. Dadka-Hbtq waxaa laga wadaa qof khaniis, galmo la sameeye labada jinsi, ahaade labada jinsi iyo queerka. Warqadaan warbixinta adiga waxaad ka heleysaa warbixin ku saabsan adiga xuquuqyada aad leedahaya haddii aad tahay dadka-hbtq oo ku nool Iswiidhan. Bogga ugu dambeeyo adiga waxaad ka heli ururo, xafiyo dawlad iyo ciwaano internet oo warbixin kale, caawinaad iyo kaalmo.

Sharciyada Iswiidhan waxey ku salisanyahay wada heshiinta caalamiga oo UN oo xuquuqda bina'aadamka. Waxaa loola jeedaa in dhammaan dadka isku qiimo leeyahiin iyo isku xuquuq leeyahiin. Ma bannaana in lagu hanjabo, lagu jir dilo ama si xun laguula dhaqmo sabab u tahay inaa tahay qof khaniis, galmo la sameeye labada jinsi, ahaade labada jinsi ama queerka.

Codsasho magangelyo

Haddii adiga tahay qof wadankiisa hooyo lagu dhibaateynaayo oo taasna sabab u tahay inaa tahay dadka-hbtq adiga waxaad xaq u leedahay inaad magangelyo ka codsatid Iswiidhan arrintaas darteed. Aad bey muhiim u tahay in adiga sida ugu dhaqsaha badan intuu codsiga magangelyada bilaawga yahay sheektid sababta adiga u codsanaysid magangelyo iyo wixii kugu soo dhacay ama waxaa ka cabsanaysid iney kugu dhacaan wadanka adiga ka imaatay. Magangelyo waxaa laga codsankara xuduudka wadanka ama xafiiska Hey'adda socdaalka. Haddii adiga magangelyo Iswiidhan ka codsanaysid oo sababtu tahay in adiga tahay dadka-hbtq oo la dhibaateeyo adiga waxaad la soo xiriirta kartaa kooxda isku xiran oo la dhaho RFSL Newcomers sidaa u heshid caawinaad iyo kaalmeen oo arrinta magangelyoonida.

Jeceelka iyo isla noolanshada

Adiga waxaad xaq u leedahay inaad jeclaankartid qofkaa dooneysid iyo noolaan kartid nolol qofka aad tahay. Haddii adiga la socotid qof aad isku jinsi tahiin adinka waxaad xaq u leedahay in jeceelkiina sidaa dooneysiin u muujiisiin. Haddii adiga aad 18 sano ka weeyntahay adiga waxaad guursan kartaa qofkaa dooneysid oo jinsi doonaayo ha ahaado. Iswiidhan waxaa ku nool dad badan oo ah dadka-hbtq oona ah waalid iyo adiga tusaale ahaan waxaad xaq u leedahay daryeelid uur qaadid ama kafaalo qaado carruur sida dadka kale camal.

Galmo suubin

Intey dadka ka qeyb-qaadanaayaan ey doonaayaan iney isla suubiyaan galmo adiga qofkaa dooneysid baa galmo la suubinkartaa oo ha ahaado isku jinsi ama yuusana ahaan. Qof ka weeyn 15 sano lama suubinkaro galmo qof ka yar 15 sano. Waa sharciyan dambi. Laakiin sharciga ma diidana in labo qof oo oo 15 sano ka yar galmo isla suubiyaan, haddii labadooda ey doonaayaan.

Markaa adiga waxbarasho dhiganaysid

Markaa adiga joogtid dugsiga iyo jaamacada adiga waxaad xaq u leedahay inaa ahaatid qofkaa dooneysid iyo dareemikartid aamin. Qofna, ha ahaado macallin ama ardeykale ma u bannaana in si xun kuula dhaqmaan, is qaldan kuula hadlaan oo sababeyso adiga galmo jeceelkaada, adiga shaqsiyan jinsi ahaantaada ama jinsiga aad dooneysid inaad ahaatid ama si qaldan uga hadlaan dadka-hbtq.

Markaa adiga shaqeyneysid

Sida markaa adiga joogtid dugsiga camal adiga waxaad xaq u leedahay inaa ahaatid qofkaa dooneysid iyo dareemikartid aamin markaa joogtid goobta shaqada, goobta shaqo tababarida iyo markaa adiga shaqo raadineysid. Ha ahaado shaqaalaha kula shaqeynaayo ama maamulahaada ma u bannaana in ey wax ka dhahaan adiga galmo jeceelkaada, adiga shaqsiyan jinsi ahaantaada ama jinsiga aad dooneysid inaad ahaatid si qaldan wax kaa dhahaa, ama si xun ha uga hadlaan dadka ah khaniiska, galmo la sameeye labada jinsi, ahaade labada jinsi iyo queer.

Haddii adiga daryeel isbitaal doonatid

Adiga galmo jeceelkaada, adiga shaqsiyan jinsi ahaantaada ama jinsiga aad dooneysid inaad ahaatid ma bannaana in saameyn ku yeeshaan daryeelka caafimaadka adiga heleysid ama sida ey shaqaalaha daryeelka caafimaadka kuula dhaqmaayaan. Adiga waa in si xushmad leh laguula dhaqmo iyo dhibaatooyinkaada si micno leh loola dhaqma.

Dhammaan shaqaalaha daryeelka ka shaqeyo waxaa qaban sharciga sirta. Taasna micnaheeda tahay ineysan qofkale warbixin ka siinkarin warbixin ku quseyso intaa ka eheen dadka ku shaqo leh iney adiga ku caawiyaan, oo laga wadaa shaqaalaha daryeelka isbitaal oo adiga daryeelka caafimaadka ku siin. Ayaga wax warbixin ma siinkaran qoyskaada, ehelkaada ama saaxibadaa haddii adiga aadan dooneyn.

Laakiin ayaga waxaa waajib ku ah iney ashkood u diraan guddiga adeega bulshada haddii ey ka shakiyaan in qof 18 sano ka yar tusaale ahaan jir dil lagu suubiyo ama guriga lagu xoogo.

In la iska baaro xudurada laga qaado galmada (STI) iyo hiv/aids waa u yaahiin bilaash dhammaan dadka ku nool Iswiidhan.

Adiga oo dhallinyarada ah waxaa jiro qeybta qaabilaada dhallinyarad. Meeshaas baa adiga tagikartaa haddii adiga dooneysid inaa weeydiisid su'aalo ku saabsan jirka, galmada iyo isla noolaanshada ama haddii adiga dareemeysid caafimaad daro iyo u baahantahay qof aad la hadashi. Qeybta qaabilaada dhallinyarada adiga waxaad tagikartaa laga bilaabo markaa jirtid 13 sano ilaa adiga ka noqoneysid 20 ama ilaa 25 sano. Bogga internetka www.umo.se waxaad adiga heleysaa warbixin meesha aad kala xiriireysid qeybta qaabilaada dhallinyarada oo adiga kuugu dhaw. Meeshaas waxaad xitaa ka heli warbixin ku saabsan jirka, galmo suubin iyo isla noolaanshada iyo fursad aad su'aalaha aad dooneysid ku weeydiin kartid magac la'aan.

Dadka ah labada jinsi oo doonaayo iney jirkooda badalaan iyo sharciyan jinsiga ey yaahiin

Haddii adiga dooneysid inaa jirkaada badashid siduu ugu waafaqsanaan karo jinsigaada adiga waxaad caawinaad ka helikartaa daryeelka isbitaalka oo qalliin iyo daryeel daawo qaadasho. Markaas adiga waa in koow suubisaa baaritaan jinsiga aad tahay. Baaritaanka wuxuu gacanta koowaad ku saabsanyahay wada hadlid sidaa oo qofka adiga u aragtid jinsi ahaan inaa tahay. Adiga waxaad xaq u leedahay inaa baaritaankaas marikartid meesha doontid Iswiidhan uga noolaaw. Sidaa u tagikartid qeybta qaabilsan suubinta baaritaanka jinsiga aad tahay waxey kala leeyahiin xeerar kala duwan oo waxey ku xirantahay meesha aad ku nooshahay. Magaalooyinka badanaa waa in adiga ku gudbiyaan qeybta guud oo arrimaha cilmi nafsiga ama qeybta carruurta iyo dhallinyarada oo cilmi nafsiga (BUP). Magaalooyin kale waxaa ku gudbinkaro qeybta qaabilaada dhallinyarad

ama dhakhtarka aad xiriirka la leedahay.

Adiga waa in Iswiidhan aad ka diwaangalisantahay sidaa u bilaabikartid baaritaanka jinsiga laakiin adiga ma ubaahnid inaa ahaatid muwaadin iswiidhish. Adiga waad bilaabikartaa baaritaanka jinsiga haddii aad ka yartahay 18 sano laakiin daryeelka qaarkood iyo sharciyan badalida jinsiga waa inaa buuxisid 18 sano. Adiga xaq waad u leedahay daryeelka haddii xitaa waalidka mas'uulka kaa ah eysan dooneyn. Haddii adiga daryeelka aad wadankale aan eheen Iswiidhan ku soo bilaawday daryeelka isbitaalka inta baa adiga ku caawin.

Haddii adiga dooneysid inaa magacaada koowad badashid sidaa tu-saale ahaan u heshid magac ku waafaqsan jinsiga aad dareemaysid inaa tahay waad suubinkartaa adigoo koow arrinta lagu xaqiijin ama xiriir la soo suubin daryeelka. Haddii aad badaleysid magac oo dooneysid in lagu qoro warqadahaada aqoonsiga waxaad la xiriiri Hey'adda cashuura-ha [Skatteverket] ama Patent- och registreringsverket.

Xafiiska adeega bulshada iyo guri

Xafiiska adeega bulshada waxaa laga helaa degmokasto dhammaan Iswiidhan. Xafiiska adeega bulshada marmar dadka wuu ka caawiyaa guri, shaqo iyo dhaqaalo. Sida marmarka kale camal adiga waxaad xaq u leedahay i si xushmad leh laguula dhaqmo markaa la xiriirka la leedahay xafiiska adeega bulshada. Ayaga ma u bannaana in adiga si xun kuula dhaqmaan, ama su'aalo ka qabaan, adiga galmo jeceelkaada, adiga shaq-siyan jinsi ahaantaada ama jinsiga aad dooneysid inaad ahaatid.

Haddii adiga ku nooshahay guri ey ku geeyeen xafiiska adeega bulshada ama Hey'adda socdaalka ayaga iyo shaqaalaha gurigaas waxey mas'uul ka yahiin in adiga wanaag dareemtid iyo aamin meesha aad ku nooshahay. Haddii adiga aadan dareemeyn aamin inaa ku tahay guriga aad ku nooshahay oo Hey'adda socdaalka ku geeyeen aad bey muhiim u tahay in adiga sida ugu dhaqsaha badan soo ogeysiisid Hey'adda kormeerida daryeelka caafimaadka iyo isbitaalada [Inspektionen för vård och omsorg] (IVO) sidey ayaga kuu caawin-

karan adiga. Ayaga shaqadooda baa ah in ey hirgaliyaan in xafiiska adeega bulshada ku dhaqmaan sharciyada iyo xeerarka jiro iyo bixiyaan daryeel wanaagsan ilaa intii suurtagal ah.

Internet iyo saxaafada bulshada [social media]

Interneka waxaa qaban xeerarka oo wadanka sidiisa kale quseeyo. Taasna micnaheeda tahay in qof sharraf ridid lagu suubinkarin, la dhibeynkarin, loo hanjabikarin ama dhibeyn arrimaha galmo suubinta lagu geeyankarin markaa internetka isticmaaleysid. Qofna ma u bannaana in wax xun kaa qoran adiga ama galmo jeceelkaada. Ayaga ma u bannaana xitaa iney wax xun kaa qoran oo adiga ku saabsan maadaama aad tahay qof jecel inuu ahaado labada jinsi. Qofna ma u bannaana iney kuu hanjabaan, kugu qasbaan inaa suubisid ficilo galmo ama diran sawiradaada adigoo dooneyn. Ayaga ma kuu soo diri karan xitaa sawiro haddii adiga aadan dooneyn. Haddii adiga lagug suubiyo waxyaabaas adiga waxaad la xiriiri oo ku dacwoon boliiska.

Meelahaan baa adiga caawinaad ka heli

RFSL Newcomers

Meherada oo RFSL oo la dhaho Newcomers waa koox isku wada xiran oo siiso kaalmeen iyo warbixin dadka wadanka ku cusub oo ah dadka-hbtq. Newcomers waxey adiga kaa caawinkaran warbixin ku saabsan xuquuqyadaada, kugu martiqaadi waxbarasho luqada iswiidhishka iyo kaa caawin helida guri. Newcomers waa meel bulshada iskugu imaato oo meeshaas adiga waxaad kula kulminkartaa dadkale oo ah dadka-hbtq oo Iswiidhan ku cusub.

www.rfsl.se/verksamhet/asyl/newcomers/

RFSL - heegaanka dadka dambiga laga galay

RFSL (Urur qaran oo u da' daalo xuquuqda dadka khaniiska, galmo la sameeye labada jinsi, ahaade labada jinsi iyo queerka) waxey leeyahin heegaan dadka dambiga laga galay. Meeshaan adiga waxaad la soo xiriirikarta sidaa u heshid qof aad la hadashid iyo u heshid kaalmeen iyo caawinaad haddii adiga lagu hanjabay, jir dil ama xooksi galmo.

www.rfsl.se/verksamhet/brottsofferjour/

Hey'adda socdaalka

Warbixin quseyso dadka-hbtq oo magangelyoonka ah.

www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/For-hbtq-personer.html

Transformering.se - su'aalo ku saabsan arrimaha ahaanshada labada jinsi[trans]

Bogga internetka oo RFSL oo dhallinyarada transformering.se waxaad adiga ka akhrisankartaa warbixin ku saabsan daryeelka dadka ah labada jinsi iyo xeerarka jiro iyo sidaa u heshid talo iyo aragti iyo jawaabo quseeyo dadka ah labada jinsi[trans].

www.transformering.se

Ururada Iswiidhan oo ka hortagida nootakoorida[Sveriges Antidiskrimineringsbyråer]

Urur oo isku mideeyo 16 urur oo ka jiro Iswiidhan oo arrimaha ka hortagida nootakoorida. Meeshaan adiga waxaad la soo xiriirikartaa haddii adiga dareemeysid in lagugu suubiyay nootakoorid.

www.adbsverige.se

Pegasus - adiga oo galmo lacag ku badalato

Haddii adiga aqoon u leedahay inaa galmo lacag ku badalid iyo su'aalo iska weeydiineysid adiga waxaad la soo xiriirikartaa Pegasus sidaa warbixin iyo kaalmeen u heshid. Galmo lagu badasho lacag waxey micnaheeda tahay in qof inuu doonaayo laakiin ku badalan tusaale ahaan lacag, mukhaadaraad, khamri iyo waxyaabo kale. Pegasus waa bogg internet iyo chatt ey ka shaqeeyaan dhallinyarada RFSL[RFSL Ungdom], oo ah urur dhallinyaro. Pegasus wuxuu quseeyaa dadka-hbtq oo jiro 15–25 sano.

www.pegasus.se

UMO.se

UMO waa bogg internet oo quseeyo dhammaan dadka jiro 13 ilaa 25 sano. Bogga UMO waxaad ka heleysaa adiga jawaabo ku saabsan su'aalaha galmada, caafimaadka iyo wada noolanshada.

www.umo.se

Boliiska[Polisen]

Dhibeyn, sharraf ridid galmo, hanjabad iyo jir dil waa in ashkood boliiska loo gudbiyaa maadaama ey tahay dambi. Haddii adiga lagu geestay dambigaan oo sabab u tahay adiga galmo jecelkaada ama in adiga aad tahay qof labada jinsi ah waxaa lagu magacaabaa dambiyada naciibka iyo waa in dambi suubiyaha xukun adag la siiyaa.

www.polisen.se

Heegaanka gabdhaha iyo dhallinyarada[Tjej- eller ungdomsjourer]

Haddii qoyskaada ama qofka aad la nooshahay adiga si xun kuula dhaqmo oo sabab u tahay adiga galmo jecelkaada, adiga shaqsiyan

jinsi ahaantaada ama jinsiga aad dooneysid inaad ahaatid adiga waxaad caawinaad iyo kaalmeen ka helikartaa xafiiska adeega bulshada iyo heegaanka dhallinyarada. Heegaanka dhallinyarada waxaa laga helaa dhowr meel oo kala duwan wadanka iyo adiga waxey kaa caawin tusaale ahaan la xiriirida boliiska, xafiiska adeega bulshada ama daryeelka caafimaadka. Qaarkood waxaa qaas u ah iney gabdhaha kaliya iyo qaarkood waxey aqoon qaas u leeyahiin dadka khaniiska, galmo la sameeye labada jinsi iyo ahaade labada jinsi. Unizon waxey isku soo ururisay dhammaan heegaanada iyo adiga ku caawin inaad xiriir la yeelatid heegaan sax ah.

www.unizon.se

Kooxyada qoxootiga guddigooda qaranka[Flyktinggruppernas Riksråd] (FARR)

Farr waa urur oo dadka shaqsiya iyo kooxyada ka shaqeeyo xoojinta xuquuqda dadka magangelyodoonka.

www.farr.se

HIV-Iswiidhan

Hiv-Iswiidhan waa urur samafal oo ka shaqeeyo nolol wanaajinta dadka qabo hiv.

www.hiv-sverige.se

Tilmaame daryeel caafimaad – su'aalaha ku saabsan daryeelka isbitaalada

Bogga internetka oo 1177.se Tilmaame daryeel[Vårdguiden] waxaad ka heli warbixin ku saabsan daryeelka caafimaadka oo Iswiidhan.

Meeshaas waxaa ku qoran sida ey u shaqeeyaan daryeelka isbitaalada, adiga xuquuqda aad leedahay iyo meesha aad la xiriireysid adiga dhibaatooyinka kala duwan. Meeshaas waxaa kale oo ku qoran warbixin

ku saabsan waxa adiga suuinkartid haddii aad dareemeysid inaad helin daryeelka aad xaqa u leedahay ama si qaldan daryeelka isbitaalka lagu siiyay.

www.1177.se/Other-languages/New-in-Sweden---healthcare/

Wakiilka arrimaha nooctakoorida [Diskrimineringsombudsmannen] (DO)

Dugsiga, nolosha shaqada, daryeelka isbitaalka iyo goobkale bulshada ka wada dhexeyso – waa mabnuuc sida ku qoran sharciga nooctakoorida – in adiga lagu geeysto dhibeyn, sharraf ridid, sharraf ridid galmo, hanjabad iyo jir dil oo sabab u tahay adiga galmo jeceelkaada, ahaade labada jinsi iyo in adiga aad tahay qof labada jinsi ah. DO waa xafiis dawlad oo shaqadeeda tahay in lagu dhaqmo sharciga nooctakoorida. Haddii adiga dooneysid inaad ka ashkootid meherad maadaama adiga u aragtid iney ku xad gudbeen sharciga nooctakoorida ama adiga dooneysid inaa weeydiisid nooctakoorida adiga waxaad la soo xiriir kartaa wakiilka arrimaha nooctakoorida.

www.do.se

Hey'adda kormeerida daryeelka caafimaadka iyo isbitaalada (IVO)

Meeshaan adiga waxaad la soo xiriiri haddii daryeel xun isbitaalka ama xafiiska adeega bulshada kala kulantahay. IVO waa xafiis dawladeed.

www.ivo.se

Xafiiska adeega bulshada

Haddii adiga ubaahantahay inaad ka tagid qoyskaada ama qofka aad la nooshahay maadaama ey kuu hanjabaayaan, ku jir dilaayaan ama si xun kuula dhaqmaayaan adiga waxaad helikartaa

caawinaad inaad heshid guri dhifaacan oo ka heleysid xafiiska adeega bulshada. Meesha aad kala xiriireysid xafiiska adeega bulshada waxaad ka heli bogga internetka oo degmadaada. Adiga warbixintaas waxaa xitaa ka heli inta:

www.kollpasoc.se

Ururka shaqaalaha – kaalmeeyn adiga oo shaqaalaha ah

Haddii adiga si xun laguugu la dhaqmay markaa joogtay goobta shaqadaada ama markaa adiga shaqo codsaneysey adiga waxaad kaalmo iyo caawinaad ka heli ururka shaqaalaha midkood. Uururka shaqaalaha waxey u dhisanyihiin iney caawiyaan xubintooda sidey u helaan nolol wanaagsan intey shaqeynaayaan. Ayaga waxey xitaa adiga kaa caawinkaran adiga haddii aad dooneysid inaad ashkood u dirsatid wakiilka nooctakoorida ama boliiska. Shaqo-bixiyaha ma u bannaana inuu adiga kaa xajiro kamid noqoshada ururka shaqaalaha oo dhammaan dadka waxey xaq u leeyahiin iney xubin ka noqdaan. Adiga waxaad u baahantahay inaad xubin ka ahaatid sidaa caawinaad wanaagsan uga heshid ayaga. Waxaa jiro ururo shaqaalaha oo kala duwan oo waxey ku xirantahay shaqadaa ka shaqeysid. Markaa adiga shaqo codsaneysid shaqo-bixiyaha adiga warbixin wuu kaa siin kara ururka shaqaalaha ey kamid yahiin sidaa adiga ula xiriirtid ayaga.

SOMALISKA

Beställ eller ladda ner materialet på:

www.mucf.se/publikationer

Kontakt:

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Box 17801, 118 94 Stockholm

Telefon: 08-566 219 00. Webbplats: www.mucf.se

Text: MUCF och RFSL

Foto: White Box Studios

Grafisk form: Strawberry Lake

Tryckeri: EO Grafiska AB

© 2016 MUCF

 RFSL Ungdom

 RFSL

mucf
.se

Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällesfrågor